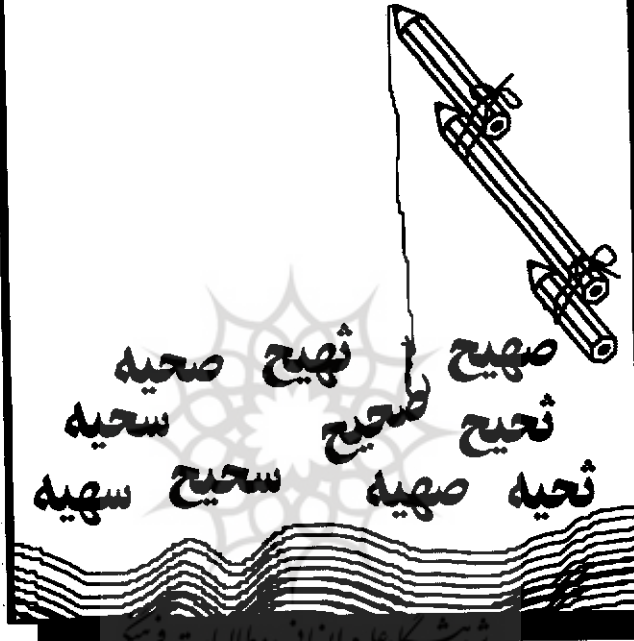

نادرست نویسی

علی اکبر ابراهیمی

اشاره:

وجود مشکلات شدید در نوشتن کلمات بطور صحیح، باعث نگرانی شدید والدین و معلم کودک می‌گردد. املا، بخشی از برنامه آموزشی است که در آن خلاقیت و تفکر واگرا، مطرح نیست، بلکه تنها آموزش یک نمونه یا ترتیب حروف مدنظر است. کودکان و نوجوانان بسیاری از مشکلات نادرست‌نویسی رنج می‌برند که تکرار نوشتاری لغات غلط نوشته شده تنها راه حل نیست. این مقاله سعی بر آن دارد که نادرست‌نویسی را از زوایای گوناگون بررسی کند و راه‌حلهایی برای بازآموزی آن ارائه دهد.

نادرست نویسی چیست ؟

املائی یک کلمه بسیار مشکل تر از خواندن آن است ، چرا که بازشناسی یک کلمه چایی، یک عمل رمزگردانی است . در موقع خواندن، نشانه‌های زیادی وجود دارد که خواننده را در شناسایی یک کلمه کمک می‌کند (برای مثال خود متن، علائم صوتی، تجزیه و بخش کردن و حتی شکل کلمه)، در حالی که هنگام نوشتن این علائم وجود ندارند.

به طور معمول به کودکانی برچسب نادرست‌نویسی زده می‌شود که دو سال اول دبستان را پشت سر گذاشته باشند و به داشتن غلطهای زیاد و فاحش ادامه دهند. غلطهای مربوط به نوشتن در این اختلال عبارتند از (دادستان ، ۱۳۷۰):

- ۱- حذف پاره‌ای از هجاها یا حروف .
- ۲- تقطیع کلمات (برحسب تفسیر شخصی).
- ۳- چسباندن کلمه‌ها یا حروف به یکدیگر .
- ۴- نوشتن کلمات آنچنان که آنها را تلفظ می‌کند.

۵- غلطهای مربوط به کلماتی که نحوه نوشتن آنها با املائی معینی مرسوم است و کودک چاره‌ای جز حفظ کردن آنها ندارد (خاهر به جای خواهر ، خیش به جای خویش و ...)

۶- ناتوانی در رونویسی کردن یک متن بدون اشتباه .

در بسیاری از موارد، نوعی عدم هماهنگی بین تلفظ و نوشتن وجود دارد و به همین علت است که نارساخوانی و نادرست‌نویسی متعاقب هم مطرح شده‌اند (منصور و دادستان، ۱۳۷۱). اشتباهات موجود در قلمرو هجی کردن و خواندن براحتی به قلمرو نوشتن تعمیم

می‌یابند. برادلی و برایان (۱۹۷۹) نشان داده‌اند که اغلب کودکان کلمه‌هایی را که می‌توانند بخوانند، بیش از واژه‌هایی است که می‌توانند هجی کنند. کودکان هجی کردن را بطور ضمنی از طریق خواندن و نوشتن، یا مستقیماً از طریق فهرستی از واژه‌ها و یا از طریق تعمیم (هجی کردن کلمات جدید بر اساس اطلاعات دریاب کلمات مشابه) یاد می‌گیرند. بعضی از کودکان برای خواندن از نوشته‌های اصواتی استفاده می‌کنند که البته چنین شیوه‌ای خزانه لغات را برای واژه‌هایی که از نظر ساختاری اصواتی هستند، محدود می‌سازد. کلماتی مانند خواب (خاب) و ... به مهارتی بیش از نشانه‌های اصواتی نیاز دارند. بعضی دیگر از کودکان هجی کردن واژه‌ها را از طریق مجسم کردن، یعنی تصویرسازی صحیح کلمه در ذهن، می‌آموزند و سپس آن را به کمک حافظه می‌نویسند. فقدان دو مهارت پیش‌گفته (استفاده از نشانه‌های اصواتی و تصویرسازی) می‌تواند باعث مشکلات شدید در درست‌نویسی گردد.

همراه با مشکل درست‌نویسی، غالباً تأخیرهایی در زبان دیده می‌شود، یعنی کودک بین ۲ تا ۶ سالگی (دوره تحول سریع زبان) تقریباً حرف نمی‌زند یا بسیار کم یا بد سخن می‌گوید و شیوه بیان و درک وی آشکارا پایین‌تر از کودکانی است که تحول زبان آنها به‌نجار است . همچنین آنها در درک و دریافت جملاتی که دارای مفاهیم فضایی (بالا ، پایین، روبه‌رو، عقب و ...) یا زمانی (دیروز ، امروز و ...) یا رنگها (سبز، قرمز و ...) هستند نیز مشکل دارند.

مشکلات است که همراه با نادرست‌نویسی دیده می‌شود. چپ دستی فی‌نفسه منجر به نادرست‌نویسی نمی‌شود، اما عدم استفاده از روشهای آموزشی درست برای کودکان چپ دست، ممکن است مشکل‌آفرین باشد. معمولاً راست برتران هنگام نوشتن قلم را می‌کشند، در حالی که چپ‌دستان آن را هل می‌دهند (کرک و کافمن، ۱۳۷۶). تمایل چپ برتر آن است که از چپ به راست بنویسد (در حالی که در کتابت، فارسی را از راست به چپ می‌نویسند). در نوشتن از راست به چپ، چپ دست نمی‌تواند بخوبی آنچه را که می‌نویسد، ببیند، چرا که دست او بر روی نوشته‌ها قرار می‌گیرد و ممکن است بازخورد مناسبی از کلمات نوشته شده دریافت نکند (ابراهیمی و سامانی، ۱۳۷۵).

به طوری که ملاحظه می‌شود، نوشتن و املا مستلزم مهارتها و تواناییهای زیادی است. شخص باید قبل از هر چیز به خواندن کلمه قادر باشد و باید بتواند روابط خاص آوایی و تجزیه کلمات را درک کند، باید بتواند تعمیم‌های صوتی مطلوب بدهد، باید قادر به تجسم شکل و ظاهر کلمه باشد و بالاخره نیاز به نرمش و هماهنگی حرکتی و تقویت مهارتهای حرکتی ظریف دارد. همچنین توانایی درست‌نویسی با حافظهٔ بینایی (تجسم حروف و ترتیب و توالی آنها) و حافظهٔ شنوایی (شنیدن حروف و ترتیب و توالی آنها)، ارتباط نزدیکی دارد.

تشخیص

برای شناسایی مشکلات درست‌نویسی می‌توان نمونهٔ دیکته‌های دانش‌آموزان را از لحاظ لغات غلط نوشته شده با توجه به عواملی نظیر هجی کردن، تلفظ، املا، یک هجا،

برتری جانبی، یعنی تسلط چشم، دست و پای یک طرف بدن برطرف دیگر (که تقریباً بعد از ۳-۴ سالگی به وجود می‌آید)، از دیگر

کلمه در ذهن خود توانا می‌شود. برای مثال می‌توان از کودک خواست تصویر آدمی را که یک گوش ندارد، یا گریه‌ای را که یک پا ندارد و ... را از میان تصاویر کامل پیدا کند، یا نقص تصویر را بیان کند و با تفاوت‌های ک-گ-ط-ظ-ص-ض و ... را بگوید. جور کردن، گروه‌بندی و طبقه‌بندی کلمات مشابه نیز سبب تقویت مهارت‌های درست‌نویسی می‌شود.

۳- تقویت مهارت‌های حرکتی :

بریدن حروف و یا اشکال با قیچی ، رنگ‌آمیزی اشکال مختلف و کپی کردن حروف یا طرح‌های ظریف ، هماهنگی چشم و دست و مهارت‌های حرکتی ظریف را که پیش‌نیاز ضروری برای صحیح‌نویسی است، تقویت می‌کند.

پس از تقویت این پیش‌نیازها که می‌توانند به شیوه‌های مختلف توسط اولیا و مربیان طراحی و اجرا شوند، می‌توان از روش‌های زیر برای آموزش درست‌نویسی استفاده کرد:

الف: روش حذف تدریجی

در این روش کلمات و یا حروفی را که کودک در نوشتن آنها مشکل دارد، به صورت نقطه چین می‌نویسند و سپس از کودک می‌خواهند که این نقطه‌ها را به هم وصل کند .

ب: روش ترسیم یا کاهش

در این روش، یک کلمه را می‌نویسیم ، سپس از کودک می‌خواهیم عین آن را بنویسد. آن‌گاه قسمت اول کلمه را می‌نویسیم و کودک باید آن را کامل کند و در مراحل بعدی قسمت

لطفاً ورق بزنید

وارونه نویسی یا تغییر شکل حروف و ضعف مهارت‌های بصری، عضلانی و ادراک شنیداری مورد بررسی قرار داد. همچنین می‌توان بر اساس شش نوع غلط پیش‌گفته املائی دانش‌آموز را بررسی کرد. روش دیگر آن است که ۳۰ تا ۵۰ کلمه بر مبنای سطح کلاس انتخاب می‌شود و یک آزمون املا از آن کلمات به عمل می‌آید. افرادی را که نمرات ضعیف آنها ۲۰٪ پایین‌ترین افراد کلاس است، نادرست‌نویس نامند (فریار و رخشان ، ۱۳۶۳).

راهبردهای آموزشی درست‌نویسی

به طور کلی در این مورد ابتدا باید رفتارهای ورودی (پیش‌نیاز) برای نوشتن را به شرح زیر تقویت کرد:

۱- ادراک شنیداری و حافظه اصوات :

برای مثال از کودک بخواهید که با شنیدن کلمه سرما بگوید کدامیک از کلمات بام، ماشین ، سروان و کتاب مثل کلمه اول (سر) شروع می‌شود. می‌توان از کودک خواست کلماتی را که مثلاً با " آن " خاتمه یافته است، از میان کلمات تهران، شیراز ، بادنجان، خیار، تابان و ... پیدا کند. همچنین می‌توان از کودک خواست کلماتی را که می‌شنود تکرار کند و تصویر کلمه را از میان کلمات انتخاب کند. دادن دستورهای متوالی، در تقویت حافظه توالی شنیداری بسیار مهم است .

۲- ادراک بصری و حافظه حروف :

با این مهارت‌ها، کودک در نگه‌داری تصویر

فرموده است
 لادن است
 می‌رویم. آموزگار
 کودکان و خردسالان را دیدی،
 شده بود. پرده‌ها را دیدی،
 فردا با خانم می‌رویم. خوردن
 انسان را می‌خوردند و
 شنیدند

ج: روش گراهام و میلر (۱۹۸۰)

۱- الگوسازی: معلم شکل صحیح حروف و کلمات را می‌نویسد. دانش‌آموز باید به تعداد، نظم و جهت آنها توجه کند.

۲- توجه به رابطه‌های مشابه: دانش‌آموز باید به حروف و کلماتی که از لحاظ نوشتاری مشابه هستند، توجه کند.

۳- نشانه‌های فیزیکی: از فلشها و نقطه‌های رنگی برای مشخص کردن شکل حروف می‌توان استفاده کرد. حتی معلم می‌تواند کودک را از طریق شکل دادن حرکات دستش هدایت کند.

مرحله اول: خواب - خواب

مرحله دوم: واب - خواب

مرحله سوم: اب - خواب

مرحله چهارم: ب - خواب

روشهای دیگری نیز وجود دارند که تأکیدشان بر تقویت مسیرهای حسی، بینایی، شنوایی، حرکتی و لامسه است.

- ۴- کپی کردن : دانش آموز حروف و یا کلمات را روی کاغذ یا ماسه نرم کپی می‌کند.
- ۵- تکرار حروف به صورت شفاهی : در هنگام نوشتن حروف کلمات، دانش آموز آنها را تکرار می‌کند.
- ۶- از حفظ نوشتن : دانش آموز کلمه‌ها را بدون استفاده از نشانه‌ها می‌نویسد.
- ۷- تکرار : دانش آموز حروف و یا کلمات را تکرار می‌کند (بیان نوشتاری) .
- ۸- بازخورد تصحیح کننده: دانش آموز کلمات و حروف غلط را با استفاده از جداول تهیه شده توسط معلم یا راهنمایهای مستقیم معلم اصلاح می‌کند.
- ۹- تقویت : معلم تقویت متناسب با کودک را فراهم می‌کند.

- د- روش کوئز ویکز (۱۹۸۲)
این روش بیشتر به خود آموزی مبتنی است و شامل مراحل زیر است :
- ۱- دانش آموز باید با صدای بلند لغت نوشته شده را بخواند.
- ۲- دانش آموز باید اولین حرف کلمه را بگوید.
- ۳- دانش آموز باید حروف هر کلمه را سه بار تکرار کند.
- ۴- دانش آموز وقتی که حروف را تکرار می‌کند، آنها را می‌نویسد.
- ۵- گامهای ۲ تا ۴ برای هر حرف، که به دنبال هم می‌آیند، تکرار می‌شود.

منابع :

- ۱- ابراهیمی ، علی اکبر و سامانی، سیامک : عدم مهارت در بیان نوشتاری، مجله پیوند، انتشارات سازمان مرکزی انجمن اولیا و مربیان جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۵ .
- ۲- دادستان ، پریخ : روان شناسی مرضی تحولی ، انتشارات ژرف ، تهران ، ۱۳۷۰ .
- ۳- دادستان ، پریخ و منصور ، محمود : روان شناسی بالینی، انتشارات ژرف ، تهران ، ۱۳۷۱ .
- ۴- کزک، ساموئل و گالاگر، جیمز : آموزش و پرورش کودکان استثنایی ، ترجمه مجتبی جوادیان ، مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی، مشهد ۱۳۷۶ .
- ۵- فریار، اکبر و رخشان ، فریدون : ناتوانیهای یادگیری ، انتشارات میترا، تهران ، ۱۳۶۳ .

1- GEARHEART , R. BILL AND ET AL (1986) . TEACHING MILDLY AND MODERATLY HANDICAPPED STUDENTS. PRINTICE - HALL , INC .

2- LEARNER , JANET . W (1971) . CHILDREN WITH LEARNING DISABILITIES . BOSTON : NORTH WESTERN UNIVERSITY.

3- LEARNER, J (1989) . LEARNING DISABILITIES : THEORIES , DIAGNOSIS AND TEACHING STRATEGIES. BOSTON HOUGHTON MIFFLIN .